

Theophili Raynavdi Societatis Iesv Theologi, Opera Omnia

Tam hactenus inedita, quàm alias excusa, longo Authoris labore aucta & emendata : Accessit Tomvs Integer Complectens Indices Septemdecim in vniversum Opus, omnium quotquot prodierunt locupletissimos, Qvibus Absolvts Divinae Av Humanae Eruditionis Thesaurus Orbi literato aperitur ; Adiectus est ...

Raynaud, Théophile

Lugduni, 1665

Capvt VI. Ad idem, lucernæ symbolum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-79561](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-79561)

Non dissimili crudelitate, qui Neroni tam horrendae immanitatis Autor & inventor fuit, mortalium pietate in profanos cereos conformat, & igne Tartareo miserè absumit. Iuvenes cera confitebat S. Anacletus apud Edinerum l. i. vitæ *veritatem*, ob molles & cessiles omnibus externis impressionibus naturam. Quod etiam spectasse videtur Plato, referente Clemente 2. Seron. cum dixit, voluptatem homines efflere cereos. Sed non minus profectò cerei sunt, quatenus facillimè impuris ignibus corripuntur, atque contrahant veluti cere. Et quidem si alijs ad malum praevalcant, vel quomodolibet noceant, ignem quem conceperunt diffundentes, non prius alijs sunt damno, quam sibi exitio. Priores enim ardent, aequè ac cerei priusquam aliqui ab eis incendatur, ipsimet ardeant; & nisi ardeant, non incendunt. Quæ est D. Augustini comparatio conc. 1. in Psalm. 3. ad illud, *capitio sua abscondit, apprehendit eum*. Si verò bona malè exequantur, referunt quoque cereas faces, ait Nicol. I. ad Constant. Bulgat. cap. 7. sibi nimirum detrimentum præstantes, dum alijs commodant. Non igitur, damnosis hinc & profanis modis cerei sumus: sed Christi exemplo, nostrique in Dei gloriam assumptione per celsis illarum à Christo ignem, qui ne in cereo nostro à ventis circumsonantibus extinguatur, utraque manu adhuc custodiendus est, ut pulchrè philosophatur Bleien. ferm. 49. *sub fin.* Optimè etiam S. Bernardus hom. 3. de Vigil. Nativitat.

CAPVT VI.

Ad idem, lucerna symbolum.

356. Cereum & lucernam, in vñ Autorum interdum confundi, extra controuersiam est. Sicut enim candelæ apud aliquos sumitur pro lucerna, ut apud Anastasium in Syluestro, cum ait candelas effulere ex oleo nardino pistico; ita è contrariò lucerna quosdamq; pro cereo usurpat: idque vel vno illo argumeto efficaciter monstratur, quod plerique Patrum, de sanctis luminibus, siue de baptismo agentes, datum baptismatis cereum disertè testentur: cum tamen alij quidam, eum ritum sacrum attingentes, vocent *lampadem*, ut Nazianz. orat. 40. Cyrillus Catech. 1. mythag. Ex eo nimirum, quem dixi, promissio lucernæ ac cerei vñ; quem sperè ferunt illa Venantij Fortunati lib. 4. carm. cum describit baptismum Iudaorum per S. Antram.

*Vndique raptæ manu lux cerea pronocat astra,
Credas ut stellæ ire trahendo comas.*

*Lactem hinc vestis color est, hinc lampadæ fulgor
Ducitur, & vario lumine picta dies.*

Quam primò dixit lucem ceream, mox fulgorem lampadæ ductum nominat. Sicut etiam Gregor. Turon. l. 5. Hist. Franc. c. 1. eundem baptismum describens, pro eodem habet flagrasse cereos, & lampades resfulsille. Quid quod Gedeonice lampades atque lucernæ, non aliud fuerè quàm cerei intra lateras? Neque enim ut Lyranus, & Abulensis, Montanusque notarunt in c. 7. Iudicum, & ibidem Serarius q. 16. Lampades in quibus oleum fouisset ignem, opportunè fuissent circumactioni illi per milites: Effuso quippe oleo, redolere fuissent inuitiles. Obseruant ergo, eas lucernas fuisse cereos intra testam abditos, quibus lampadum & lucernarum nomen sit datum.

Lucerna presè dicta, in usu sacro, iam olim.

356. Quamuis igitur cereus & lucerna interdum in via Ecclesiastico confundantur; hinc tamen lucernam famimus presè: quatenus in ea ignis fouetur, olei alitèrque liquoris affusione. Quo sensu lucernæ, non modò fuerunt in antiquo vñ sacro cum Ethnicorum,

tum Hebræorum, sed etiam Christianorum, ut docent illa S. Paulini natal. 9. Sancti Felicis.

*Ecce vides quantum splendor, velut ade renata
Rideat: insculptum camera crispante lacunar
In ligno mentitur ebur; restoque supernè
Pendentes lychni spiris retinentur abenis,
Et medio in vacuo laxis vaga lumina nutant
Furibus; vndantes flammæ lauis aura fatigat.*

Prudentius hymno S. Cathemer. *sub fin.* aperte idem tradit illis versibus.

*Pendent mobilibus lumina funibus,
Quæ suffixa micant per laquearia,
Et de languidulis fora natalibus,
Lucem per spicuum flamma iacit vitro.*

Et eiusdem hymni initio, describens scintillas ignis Saxigeno semine quasitas, id est scilicet scintillam excludi a nobis, signante Deo lumen veridicum de Christo petendum.

*Ne nesciret homo spem sibi luminis
In Christi solido corpore conditam,
Qui dici stabilem se voluit petram,
Nostris igniculis vnde genus venit.*

*Pinguis quos olei rore madentibus
Lychnis, aut facibus passimus aridis,
Quæ & sila fauis stirpea flores
Presso melle prius collita fingimus.*

*Viuax flamma viget, seu cana testula
Succum linteolo suggerit ebrio,
Seu pinus piclam fert alimoniam,
Seu ceram reverentem suppa calias bibit.*

*Nectar de liquido vertice feruidum
Guttatim lachrymis stillat alentibus;
Ambustum quoniam vis facit ignea,
Imbrem de madido flere cacumine.*

*Splendent ergo tuis muneribus pater
Flammis mobilibus scilicet arria,
Absentemque diem lux agit amula
Quam nox cum lacero victa fugit populo.]*

Cur videatur, non posse esse Christi symbolum.

357. Huiusmodi presè acceptam & cereo contra distinctam lucernam, esse posse Christi symbolum, negare videtur Orig. cuius hæc sunt verba hom. 13. in Leuit. in mystica luminum tabernaculi expositione. [Ante Aduentum Domini mei Iesu Christi, Sol non oriebatur populo Israël, sed lucernæ lumine utebatur. Lucerna enim erat apud eos sermo legis, & sermo propheticus, intra angulos conclusa parietes, quæ non poterat in orbem terræ lumen effundere. Intra Iudæam namque concluderetur scientia Dei, sicut & Propheta dicit; *Novus in Iudæa Deus*. Vbi verò exortus est Sol iustitiæ Dominus & Saluator noster, & natus est vir de quo scriptum est: *Ecce vir, Oriens nomen est ei*: per vniuersum mandum scientiæ Dei lumen effusum est. Sermo ergo legis, & sermo Propheticus erat lucerna ardens; sed ardebat intra ædem, nec ultra poterat emittere splendorem suum. Quod autem sermo legis & Prophetarum, lucerna dicatur, dominus ipse nos docuit dicens de Ioanne Baptista; *Ille erat lucerna ardens & lucens, & vos voluistis ad horam exultare in lumine eius*. Et alibi dicit, *quia lex & Propheta usque ad Ioannem*. Lucerna itaque ardens, est Ioannes, in quo lex concluditur & Propheta.]

Non solum ob lucernæ spiculum lumen, vnde videtur negari Christo ab Origene *lucerna* nomen; sed etiam ob lucernæ extinguitatem, idem videtur docere S. Aug. tract. 23. in Ioan. *ferè initio*. Sic enim scribit, cum premisisset testimonium Ioannis de Christo, fuisse tanquam lucernæ. [Omnes homines lucernæ, quia & accendi possunt & extingui. Et lucernæ quidem cum sapiunt, lucent, & Spiritu feruent. Nam & si ardebant & extinctæ sunt, etiam putent. Permanferunt enim

NAUD

mus I,
Christo
et
mus II.
Attributus
Christi
I. V. U.

enim serui Dei lucernæ bonæ, ex oleo misericordiae illius, non ex viribus suis, Gratia quippe Dei gratuita, illa oleum lucernarium est. *Plus enim illis omnibus laboravi, ait quædam lucerna.* Et ne viribus suis ardere videretur, adiunxit; *Non autem ego, sed gratia Dei meæ.* Omnis ergo propheta ante Domini Adventum, lucerna est. De qua dicit Petrus Apostolus; *Habemus certiore prophetiæ sermonem, cui bene facitis intendentes, quæ admodum lucerna lucenti in obscuro loco, donec dies luceat, & lucifer oriatur in cordibus vestris.* Lucernæ itaque Prophetæ, & omnis propheta, vna magna lucerna. Quid Apostoli? Non lucernæ etiam ipsi? Planè lucernæ. Solus enim ille non lucerna: non enim accenditur & extinguitur, quia sicut Pater habet vitam in semetipso, sic dedit & filio habere vitam in semetipso. Lucernæ ergo, & Apostoli; & gratias agunt quia & accensæ lumine veritatis sunt, & feruent spiritu charitatis, & suppetit illis oleum gratiæ Dei. Si non essent lucernæ, non diceret illis Dominus, *Vos estis lumen mundi.* De quo nimirum lumine statim subiungitur, *neque accendatis lucernam & ponat eam sub modio, quod de Apostolis dictum esse, latè continenter profecquitur S. Augustinus.* E contrario igitur Christus, quia inextinguibile erat eius lumen, quippe non emendicans de foris fomenta, sed habens vitam in semetipso, lucerna non erat, sed lux vera & pura, illuminans omnem hominem. Accedit illud S. Ambrosij l. 7. in Lucam ad cap. 12. [Quia nox est dies huius vitæ, lucerna est necessaria; Christus autem non est in nocte.]

In quibus statuenda Christi & lucerna comparatio.

358. Hæc quidem manifestè probant, penes quædam capita non posse Christum per lucernæ symbolum significari v.g. quia manavit ab eo non lux spicula, cuiusmodi est lux lucernæ, sed copia & diffusa per orbem vniuersum. Quamquam id non officere viquequaque, quominus Christus lucerna dici possit, demonstrat pulcherrimè verbis illis S. Ambrosij serm. 14. in Psal. 118. ad v. 1. [Verbum Dei (inquit) lucerna est. Nōne hoc in principio erat Verbum apud Deū? Quomodo ergo lucerna est? Nonne hoc erat verum lumen quod illuminat omnē hominem venientem in hunc mundū? Quomodo ergo lucerna dicitur: Esaias clamat: *Populus qui sedebat in tenebris, vidit lucem magnam.* Quomodo hic dicitur lucerna? Sed videamus ne fortè idem verbum Dei alijs magna lux sit, ijs lucerna. Mihi lucerna, Angelis lux est. Per... erat, quando astitit ei Angelus in carcere, & lumen... fulsit ei. Paulo, lux erat, quando euntem ad persequendum populum Christianum, circumfulsit eum lux de celo, & audiuit dicentem sibi *Saul Saul quid me persequeris?* magna quidem lux. Denique lucernæ Pauli lumen... nunt, vbi diuinæ splendor lucis emicuit. Et verè lucerna est mihi Christus, quando is nostro ore recensetur. Lucet in limo, fulget in vase fictili thesaurus ille, quem habemus in vasis ficilibus.] Et inferius. [Ergo si gloria Sanctorum nunc sicut lucerna, nunc sicut lux mundi fulget in hoc seculo, quid dicimus de Verbo Dei, quod & lucerna est pedibus meis? Et fortasse vbi non sunt tenebræ, non est lucerna, Verbum Dei, sed supra lucernam quia lux est. Tenebræ ijs non sunt, qui vident lucem. Denique tunc iusti fulgebunt sicut Sol, in regno patris eorum. Et fortasse secundum legem lucerna est Verbum Dei, secundum Evangelium, lux magna est. Iudæis lucerna est, & lucerna sub modio. Lucet lux, sed non videtur, quia operta eorum doctrina est, & contagione vitorum & cæcitate peccatorum. Populo autem nationum, lux est. Denique populo... sedebat in regione umbrae mortis, lux orta est eis. Aperi igitur fenestras tuas, ut splendor tibi magnæ lucis introeat.] Liqueat ex his, sub qua ratione Christus, lux magna, possit insuper lucerna appellari, etiam si penes ea capita quæ proponebantur,

verè negare licuisset posse Christum cum lucerna componi.

Illud item alterum caput, quomobrem Christus lucerna dici non debeat: quod ex D. Augustino propositum est, non obstat quominus Christus sub aliqua ratione eam denominationem admittat. Inde enim ducatur argumentum, quod lux Christi, flammam nunc ardentem, mox extinctam ut nobis accidit, non conficitur; sed iugem & inextinctam, quippe ab intrinseco habentem vnde foveatur: cum Christus quoad gratiam fouentem, sit fons fluminis sui, ut de Deo dixit Paschasius Diaconus. Sicut enim Christo intrinseca fuit persona Verbi, ita connaturale ei fuit habere ex hoc extremo sibi interno, atque ad eum non desoris, gratiam qua flamma caritatis perpetuè arderet. Præterquam quod Verbum ipsum, flammæ munus in hac lucerna obire, dici potest, de quo multo liquidius est, & esse inextinguibile & externa fomenta non emendicare. Hæc tamen probatio illud dumtaxat efficit, Christum prope Verbum, malè cum lucerna esse conferendum. De quo Christo prope verbo, intellexit D. Augustinus quod negat Christum esse lucernam, ut patet ex serm. 23. in Psal. 118. Penes igitur ea capita, Christus negatur à citatis Doctoribus lucerna esse, quamuis penes alia, rectè cum lucerna componi possit, ut factum est à Scriptura & Patribus.

Isaias, & David, ad hoc institutum.

359. Ex Scriptura, luculentus est locus Isaiæ 62. vbi Propheta, ut optimè ibi expendit D. Hieronymus, prænunciato Saluatoris aduentu, & bonis quæ per eum obventura, erant Ecclesiæ, contestatur se precibus iacenturum preces, nec vquam oratione & interpellatione destitutum, donec veniret Christus, & veluti lampas ardens, illuceret Sioni. *Propter Sion* (inquit) *non tacebo, & propter Hierusalem non quiescā, donec egrediantur visus splendor iustus eius, id est ut fulgur ex nube, vt habent Hebræa, & pulchre profecquitur Methodius orat. in Hypapantem, & saluator eius ut lampas accendatur.* En iustum Domini, & Saluatorem humani generis, collatum lampadi suæ lucernæ.

Non desunt etiam qui illud Palsis Psal. 131. *Paravi lucernam Christo meo*, de Christo interpretentur. Communissima quidem expositio id accipit de Baptista, qui fuit lucerna ardens & luens, parata ad Christi indicationem, & manifestationem. Atque ita S. Cyrillus 10. de adorat. lucernam in primo tabernaculo collocatam, quam legem esse alibi asserit, exponit de Baptista ad Christum præuio. Tamen non malè Eusebius l. 4. de demonstr. cap. 21. Christum cui ea lucerna parata dicitur, interpretatur secundo loco ipsummet Davidem, cui iuxta promissum diuinum, productum sit illic cornu, id est in Bethleem, & parata ibidem lucerna, hoc est Christus. [Fortasse etiam (ait Eusebius), ipsum in Bethleem à Christo assumptum corpus, alio quodam intellectu his verbis significans; quando per corpus, tamquam per stacuum vas, in habitans in illo diuina virtus, quasi per lucernam, diuini illius & rationalis luminis radios, in omnes emisit homines.] S. Epiphanius orat. de Deip. eidem interpretationi videtur astipulatus, cum candelabrum aureum Zachariæ de Virgine Deipara interpretatus, subdit. [O candelabrum Virgineum quod illustrauit tenebris inuolutos! O candelabrum Virgineum, repellens tenebras, & lucem splendere faciens! O candelabrum Virgineum, quod ab altissimo throno accepit ter lucidum signem, vnum inextinguibilem, substancialem, & ad illustrandam terram resplendit. O candelabrum Virgineum, de quo per Prophetam Deus inquit, *Illic producam cornu David, paravi lucernam Christo meo.*] Liqueat S. Epiphanius lucernam de Christo ipso accipere, quæ parata alteri Christo, Regi inquam Davidi dicitur; alioqui

quoque non quadraret eius loci accommodatio ad B. Virgineum. Alios Patres idem sensisse refert, nec refertur Cyrellus Hierosolym. Catech. 10. sic scribens. [Hinc Chillum. negabant Iudaei cognati, daemones autem confitebantur. Sed non ignorabat illum Patriarcham confitebantur. Sed non ignorabat illum Patriarcham confitebantur. Sed non ignorabat illum Patriarcham confitebantur.]

Item Lucerna Evangelica, Matth. 5. & Luca 15. *missusque Matth. 5. & Luca 15.*

360. Ad Christum item accommodant aliqui apud Hieronymum Zach. 4. quod dicitur Matth. 5. *nemo accendit lucernam & ponit eam sub modio.* Ibi quippe lucernam dicit Christum, qui non est collocatus sub legis mensura, sed super candelabrum, id est Evangelij libertatem; et lucet eunctis qui sunt in domo. Chocomasianus sane, ibi, post altatum alium lucernae eo loco sensum, hunc quoque his verbis adhibuit. [Potest autem & aliter intelligi, (quia multiplex & intelligentia spiritualis est,) ut in lucerna ipsum Dominum significari noscimus, propter assumpti corporis humilitatem. Hic quidem non solum secundum gloriam divinitatis. Sol insitiae nuncupatur; sed secundum assumpti corporis Sacramentum, etiam lucerna ostendit, quia cum Deus esset gloriae & Miestatis aeternae; humilis in hoc mundo, tanquam lucerna apparuit. Et non sine causa tanquam lucerna, quia lucerna per noctem lucere consuevit. Idcirco itaque in hoc mundo, humilis tanquam lucerna apparuit, ut tenebras erroris de cordibus nostris, & ignorantiae noctem deperderet, qui in hoc mundo velut in nocte positi deperderet. Huiusmodi ergo lucerna, id est, Incarnatio Christi, ostensa à lege ac Prophetis, iam non obscuritate legem tanquam modio tegitur, nec insitiae Scribarum ac Pharisaeorum, velut quodam vasoperculae operitur, sed in cruce velut in candelabro constituta, omnem Ecclesiae domum illum nat. Secundum mysterium itaque Incarnationis, lucerna est; secundum gloriam vero Divinitatis, Sol insitiae est. Denique in ipso crucis candelabro, tanquam Sol respiciendus, cum per Apostolorum praedicationem, quasi per quosdam radios, vniuerso orbi, clarissimum suae cognitionis lumen, inuexit Dominus & Saluator noster, qui est benedictus in saecula.] Et quamquam D. Augustinus superius allegatus, ex contextu confirmet, lucernam ibi dictos esse Apostolos, quibus mox iubetur ut sic luceat lux eorum coram hominibus ut viderent bona eorum opera: Tamen Toletus in c. 11. Luc. anno 7. & post ibi per lucernam accipi Christum, & rationem à Christo redditam in parabola, recte coherere cum eo sensu lucernae, non male monstrat. Conferatque ipse S. Augustinus orat. de haeresibus cap. 7. ubi Christi & Moysi in Transfiguratione colloquium concinnissime cum expendisset, ubi venit ad verba Petri, cupientis in monte figere Christo tabernaculum, sic exclamat. [Quid dicis sancte Petre? Mundus parturit, & tu fecerunt petis: Vides tot gentes in vna concinnasse, & tu requiem quaeris? Vides tenebras mundi, & lumen abscondis? Nemo accendit lucernam & ponit eam sub modio, sed super candelabrum ut luceat omnibus qui in domo sunt. Ita domus, totus est mundus; lucernae accensio, Verbi est Incarnatio; Candelabrum autem, crucis est lignum; Lucerna in candelabro lucens, Christus in cruce pendens. Nemo accendit lucernam & ponit eam sub modio, sed super Candelabrum ut luceat omnibus qui in domo sunt. Vides tu videremus & nos: tenebrae sunt, non ostendamus in Paganis, non eremus in haereticis, luceat nobis lucerna, doceat nos Verbum Incarnatum.]

natum.] Rursus idem D. August. Tract. 117. in Ioan. agens de Christo crucem geitante [lucernae (inquit) arsurae, Candelabrum ferebat.] Quamuis autem lucerna de qua ibi Christus, ad Apostolos referenda potius esset, quam ad Christum; nobis tamen in praesentia satis esset, quod DD. à D. Hieronymo prolatis quibus ipse suffragari videtur, lucernae symbolum duxerint eo loco in Christum cadere.

361. Similiter sensit qui parabolam Evangelicam de lucerna accensa ad inueniendam drachmam perditam, egregie Christo accommodat Gregor. Nazianzen. orat. 42. Haereticos enim [circa lucem (ut ait) tenebrosos, circa sapientiam imperitos, pro quibus Christus gratis mortuus est, ingratis creaturas, pravi illius figmenta] inculans, quod ad Verbi imminutionem traherent, quae canis in Christo fuerunt, & pro beneficio ignominiam rependerent, sic exclamat. [Sicne beneficium crimini vertis? Eone parus est quia propter te humilis, qui ad ovem errantem bonus ille Pastor venit, animam suam pro ouibus ponens, ad montes & colles, in quibus sacrificabas, errantem & inuenit, & inuentam iisdem humeris, quibus & crucis lignum, sustulit, acceptamque ad supernam vitam reduxit. Eoque subiectam eodem numero atque ordine collocavit, quo eas, quae minime aberrantur. Quia lucernam, hoc est carnem suam, accendit, & domum euerit, mundi scilicet à peccato tepigans, & drachmam, regiam videlicet imaginem, sedis affectibus obrutam, conquisiuit, atque amicas sibi virtutes obrepertam drachmam conuocat, laetitiaeque participes facit, quas Incarnationis quoque conficias effecerat.] Descripsit hunc Theologi locum, & propositam in eo lucernae explicationem, ratam habuit Titus Bostrenus Luca 15. Astipulatus est S. Ang. in Psal. 118. ad illud *nox illuminatio, &c.* Nox est, (inquit) quando ista vita agitur. Quomodo est nox illuminatio? Quia Christus descendit in noctem. Accepit Christus carnem de isto seculo, & illuminauit nobis noctem. Perdiderat enim drachmam mulier illa, accendit lucernam, Sapientia Dei. Perdiderat drachmam. Quid est drachma? Nummus, in quo nummo imago erat ipsius Imperatoris nostri. Factus est enim homo ad imaginem Dei, & perierat. Et quid facit mulier Sapiens? accendit lucernam. Lucerna de luto est, sed habet lucem qua inueniatur drachma. Lucerna ergo Sapientiae caro Christi. De luto facta est, sed verbo suo lucet, & inuenit perditos; *Et nox illuminatio in deliciis meis.* Facta est mihi nox in delicijs. Deliciae nostrae Christus.] Optimè quoque Theophilactus Luca 15. his verbis. [Per mulierem intelligas Sapientiam & virtutem Dei & patris, Iesum ipsum, qui perdidit vnam drachmam, ex rationalibus, & ad imaginem Dei conditis creaturis; hominem inquam, & accendit lucernam, suam carnem. Sicut enim lucerna, quamuis sit ex terra, illuminat tenebrosa per lucem quam recipit; ita & caro Domini, licet terrena esset, similisque nobis, lumine Deitatis suae quam in se recipit, lucem exhibuit cum Incarnatus esset.]

Alia in Evangelio lucerna memoratur Matth. 6. & Luca 11. ubi Christus, lucernam corporis ait esse oculum qui oculus si simplex fuerit, totum corpus lucidum erit. Versat accuratè eum locum Theophanes Ceramotus homil. 42. varijs prolatis praeter literalem interpretationibus, quarum quarta de Christo est, hucque perbellè cadit. Sic igitur ibi Theophanes. [Verum si placet, hos praetergressi sensus tanquam sancta, peruadamus in Sancta Sanctorum, in captiuitatem redigentes sensum in obsequium Christi, ut hortatur Apostolus. Lucerna enim nobis & oculus, ipse est Christus. Nam lucernam Graeci *λύχνον*, lychnum appellant, quod soluat tenebras. Quis autem alius caliginem peccati discussit, ac cognitionis lumen hominibus largitus est, nisi is qui dixit,

NAUDI
mus I.
Christo
et
mus II.
Attributus
Christi
V. V.

dixit, Ego sum lux mundi: Ipse enim verè est lux quæ illuminat omnem hominem vententem in mundum virtutum. Quomodò verò hic simul sit oculus & lucerna nostra, planiùs oratio demonstrabit. Caput plenitudinis Ecclesie, est ipse Christus. Ita enim ait magnus Apostolus Paulus: non verò membra ipsius, & membra de membro. Præstantissimum autem sentiendi instrumentum in capite, oculus. Quia igitur ratio est caput, ea etiam oculus est, à quo totum corpus Ecclesie illustratur. Porro autem valde assimilatur Incarnationi Verbi, lucerna. Nam cum Verbum natura sit Deus, & per dispensationem caro factum sit, uti lumen secundum substantiam incircumscriptæ testæ carnis quasi lucernæ media anima, ut per elychnium igni unitum apparuit tenebras ignorantie discussurus. Et certè Dominus sic ait; Nemo lucernam accendens operit eam vase, id est, nemo Verbum in seipso per fidem possidens, tanquam lucernam menti prælucentem, terrena illud cogitatione contegit, ita ut lumen huiusce lucernæ otiosum videatur, non suapte natura, sed eius qui illud continet negligentia.]

Nec non lampas transiens, & lucerna sacrorum olim Candelaborum.

362. Lampadem transeuntem cuius mentio est Genes. 37. Christum à Iudeis ad Gentes transeuntem, interpretari licet, cum Ruperto lib. 5. in Genes. cap. 22. Quanquam Richardus l. de differentia sacrificij Abrahæ & Mariæ sub fin. aliter eam lampadem interpretatur. Tamen Ruperti expositio elegans est; & aptari ad eam potest, quod habet Cantanifenus apolog. 3. nempe quotannis, in puncto temporis resurrectionis Christi, Hierosolymis tres lampades Christi sepulchro appensas, demisso cælestis igne accendi, astante Musulmannorum Principe, & diligentissimè cauente ne aliunde per stropham alicuius veteratoris lumen inferatur. Lampadis enim accensio, manifestum videtur symbolum rediitini Christi iuxta symbolum quod est apud Firmicum l. de error. profan. relig. c. 20. ac proinde non malè lampas transiens de lumine ad reuelationem gentium veniente accipitur.

Producere in hanc ipsam rem licet, alias quasdam Scripturas in quibus candelabrum Typicum, vel quod à Mose fabricatum est, vel quod Zacharias per visum conspexit, Christum adumbrat iuxta Patrum interpretationem. Quamvis enim candelabrum Mosaicum septemplex, spheræ cælestis septilustris imaginè esse, statuat Philo l. quis rerum diuinarum hæres, ubi tria quæ in Sancto erant, ad agendas Deo gratias mensam pro mundi varia suppellectile, altare pro elementis, candelabrum denique pro cælo constituta fuisse existimat; idque ex candelabri postura ad meridiem confirmet l. 3. de vita Moysis, suffragante Clemente Alexand. 5. Strom. cap. 3. Quamvis item Theodoretus Zachar. 4. Mosaicum candelabrum septemplex, diuinæ providentiæ, mundo per septenarium dierum quibus temporum cursus voluit, consulenti, imaginem esse statuat: Tamen multo plures & congruentius, candelabrum illud Christo accommodant. Ita Clemens loco allegato in secunda mystica candelabri interpretatione Ruperti in c. 4. Zach. Gregor. hom. 6. in Ezech. & S. Cyrillus l. 9. de ador. ubi sic explanat cuius rei typus esset candelabrum Mosaicum. [Aureum candelabrum Christi figuram tenet; filius enim ex natura ac verè Deus est; auro autem similis esse putanda est, ut in superioribus definiēbamus, illa diuina claritas atque præstantia. Tornatile autem, quia speciosissimus est, & plus quàm oratione explicari possit, ille Emanuel, si pulchritudinem animo spectabilem cogites. Scriptum est enim, *speciosus forma præ filiis hominum*. Quod igitur candelabrum tornatile factum est, id verò illam pul-

chritudinis præstantiam, id est, diuinam illam nostræ Emanuelis dignitatem aptissimè significabat. Calamos porro ex dextro, sinistròque latere tanquam ex arbore prodeuntes, inquit, eum medio stipite simul exurgere, & ad parem altitudinem tolli. Quamvis enim vni-genitus ille, secundum naturam vnus sit, & vt Deus simplicem habeat essentiam, diuersitate tamen efficientiæ, quasi multiplex esse videtur: Neque verò aliquid in eo externum est, & aduentitium, tametsi diuinis attributis quodammodò hand simplex intelligatur. Lux enim, & vita & vis, & incorruptio esse intelligitur. Nam cum docere vellet nihil esse in eo adscitum, intoluit, vt opinor, illud, *Sphæra, & calami, & lilia ex ipso sunt, Tornatile ex auro puro*, id est, totus vni-genitus Deus, non perinde arque ea, quæ orta sunt, sanctificatus: neque vt Angeli, qui in sua quadam natura intelliguntur, licet sint illius gratia, & gloria decorati, ac tanquam auro mundo, Spiritus munere quodam modo illi; sed quod suapte natura sit illa ipsa res, nempe Deus; illa nimirum purissima, & suprema natura. Septem porro lucernæ sunt; multis namque modis à Christo illuminatio tribuitur: & alij quidem datur sermo Sapientiæ, alij autem sermo scientiæ, discretio spirituum, & reliqua. Perfectionis autem signum est, numerus septenarius: perfectissimus verò est suapte natura Emanuel tanquam Deus, & charismatum ab ipso fluentium distributio perfectè ijs, proposita est, qui merentur accipere; neque enim ad mensuram datur spiritus, vt beatus Ioannes ait; sed ex eius plenitudine nos omnes accepimus.] Non est sensus S. Cyrilli, typum candelabri præcisè in Christum cadere prout est Verbum: sed indicat ea ratione, quæ fuerit causa & radix tot Christi peculiarium prerogatiuarum ac perfectionum, quæ verè est Verbi persona. Addit lib. 10. in prioribus tabernaculi parte, vnicam ex Moysis præscripto fuisse lucernam. In tabernaculo autem interiore, fuisse locatum septemplex candelabrum: quo declaratum purat, legis quæ Euangelio præiit prææquum fuisse lumen, quale lucernæ vnus exigit; Ecclesie autem Christianæ lumen, quippe à Christo candelabro septemplex dimanans, plenum & copiosum fuisse. Ad hanc mentem, piissima Regina Mathildis vt habet Chronicon Cluniacense, candelabrum pedes octodecim altum, illo omni artificio quod Mose inditum fuerat, fabricatum, Cluniacensi templo obtulit, in Christi Domini symbolum, monumentumque sempiternum; vt ibi annotatur.

363. Idem cum hoc Mosaicò, fuisse candelabrum quod Zachariæ obiectum est, S. Cyrillus priore loco allegato, & l. 4. in Ioan. cap. 28. censuit, & Lyranus Exodi 25. Quare sicut illud quod à Mose est fabricatum, exhibuit Christum, ita & istud quod Zachariæ est ostensum. Idque S. Cyrillus confirmat ex eo quod de 7. candelabri lucernis subiiciatur, eas expressisse septem Domini oculos, quibus in vniuersam terram prospicit. Geminos item olearum ramos, tenero recentique germine virentes, candelabro circumpositos, quos Angelus Prophetam docuit designare binos pinguedinis filios ante Dominum vniuersæ terræ astantes, S. Cyrillus l. illo 9. ait denotare populum Gentilem ac Iudaicum: [In quo (inquit,) manifestè & euidenter illud candelabri officium pro Christi figura posuit; ad cuius dextram, sinistrâque partem, oliuarum rami tanquam circum illud essent collocati, impingantur oleo, quod sancti Spiritus figuram gerit, mentem credentium irrigantis, iuxta illud. *Impingasti in oleo caput meum*.]

Guericus Abbas serm. 1. de SS. Petro & Paulo, candelabrum hoc Zachariæ de Christo exponens, lucem, ait, esse diuinitatem, candelabrum humanitatem, quod aureum totum non auratum dici notat; quia siue auro significetur charitas, siue sapientiæ, siue diuinitatis, nihil horum

horum Christus est per participationem, sed per substantialitatem: cum tamen nos, quippe natura plumbei aut lateri, non aurum vel auri, sed ut multum aurati diluamus. Duos filios olei splendoris, assistentes Christo, interpretatur Gneticus SS. Petrum & Paulum.

Rupertus lib. 1. in Daniel cap. 23. duobus illis ramis oliuae, Angelos & homines, Christi quã Verbi, quã hominis, charitate conditos aut redemptos, significari putat. Quidquid verò sit de vniuerso candelabro, de quo discrepantes sunt sententiae, ipsimet Rabbinii apud S. Hieronymum Zach. 4. eam lucernam quã in summo candelabro eminebat, intelligunt significasse Christum qui caput est legis, quam voluit candelabro significatam inibi quã inferius S. Hieronymus, Ecclesiasticos quoque tractatores, lampadem illum in vertice fulgentem, ac commodasse Christo Domino quamvis candelabrum interpretatos esse dicat de Ecclesia. Nobis autem in presentia latet, ut lucerna candelabri mystici Zachariae obiecti, symbolum Christi fuisse agnoscat & eam ad ipsam sicut nobis qui candelabrum Zachariae de Ecclesia sunt interpretati, ut disertè Theophanes Cretemensis homil. 42.

Eadem ex causa, nobis æquè suffragantur, qui candelabri alias expositiones proferunt; ac nominatim bene multi qui Deiparam illo significatam esse volunt. Ita Venantius Fortunatus lib. de partu Virginis, sic allegans Deiparam.

Virgineo casu dux, sexu prima secundo

Prelata affrigeris sola puella choris,

Figmentum figulis super omnia vasa decorum,

Aque creatur a fulgida massa noua.

Candelabrum pulchrum, Verbi capiendò lucernam.

Quam formam sculpsit iam super astra faber.

Ornavit Hierusalem sanctum speciosa venustus,

A facie templi, vas in honore Dei.

Orti diem inactans, radios à fronte, sagittas

Luminibus rutilis, lumen honore rotans.

Iam habent S. Epiphanius orat. de Deip. laudibus, Georgius Nycomed. orat. de Praesentatione Virginis in templo, Andreas Cretensis hom. de Annunc. S. Damascenus orat. 1. de Assump. & peregranter his verbis Anastasius q. 53. in script. cum proposuisset explicanda quid significaret candelabrum monstratum Zachariae. [Quod est ergo candelabrum? Sancta Maria. Cur autem candelabrum? Quoniam materiae expetent lucem gestauit, Deum incarnatum. Cur autem incensum aut eum quoniam post partum man sit Virgo. Dicit enim, haec porta erit clausa, & nemo intrabit per eam, sed Dominus Deus solus intrabit & sedebit quoniam ipse est dux, & egredietur, & claudet portam post se. Quod autem reclusa sit porta, testatur Iob dicens, Cur non conclusisti portas veteris maris mea? Quid est autem lucerna? Deus Verbum incarnatum. Dicit enim Elaias, propter Sion non tacebo: propter Ierusalem non traham sibi, donec egressa fuerit lampas, lumen Iustitiae mea. Salutare autem meum, lampas, lucerna ardebit.] Hic sicut, dimissis cæteris candelabri illius adiunctis, quæ æquè eodem accommodat Anastasius. Satis quippe nobis est, quod lucernam, id est omnibus supereminentem in candelabro lucernam, cui ferendæ candelabrum Virginis est diuinitatis pronium, admittat esse Christum Dominum: quod æque etiam docent reliqui, de Deipara exponentes candelabrum.

Ratio prior eiusdem denominationis Christo tribuitur, quia homo lucerna; cum quoad vitam naturalem.

364. Satis superque declaratum manet, ex vsu scripturarum & Patrum, lucernam esse Christi symbolum. Accedit ratio, quæ duci potest cum ex eo quod generatim homo lampadis nomine aptè designetur, & Theop. Raynaldi Christi.

in naturali & in supernaturali statu; tum etiam ex speciali ratione compositionis Christi Domini. Generatim, hominem quoad naturalem vitam, cum lucerna rectè componi, docet nomen quo apud Græcos homo nuncupatur. A veteribus enim sapientibus, & notat Cæsar in Dialog. 1. homo dicitur est quæ, eo quod ratio in eo tamquam ignis in lucerna luceat, ut idem Cæsar philosophatur. Videtur insuper Origenem hom. 15. in Genes. ad illud reuixit Spiritus eius. Ipse legit reuixit est, & alludi ad humanam lampadem docet. Quæ analogia à Methodio quippe pulchrè traditur apud Photium Cod. 237. verbis illis. [Quinque Lychnis lampas, verè nostrum corpus est, quod anima instat facis circumfert.] Sicque accipit lampades in parabola decem Virginum. Idem constat ex definitione illa Aristotelica vitæ in 1. de respir. Vita est permissio anima vegetantis in calido & humido. Quid enim aliud lucerna? Hæc sanè quamdiu affluit oleum, tamdiu non extinguitur. Vento autem vehemētiore fomentum dissipante, vel humore affuso obstruente vias eiusdem pabuli, illudve perperam afficiente; nimio item pabulo aut fumo suffocante flammam, extinguitur lucerna nec ultra ardere pergit. Similiter mortales, aut affusa Cathari quasi aquæ vi, aut magna spirituum dissipatione, aut nimia ingurgitatione, vinere desinunt. [Omnes itaque homines lucernæ sunt, quia & ardere possunt & extinguuntur.] Ut D. August. philosophatur tract. 23. in Ioan. præneratque Plato lib. 6. de legibus, conubiales leges præscribens, nec aliter se rem habere in humanæ speciei propagatione & prolis per coniugium susceptione docens, quàm in Panathenæis, ubi equites in Deæ honorem concitato cursu acti, lampadem sibi vicissim præbebant: quod expressit Poëta versu illo, Et quasi cursores, vitas lampada tradunt.

Videandus in eam rem Castellanus l. de festis Græcorum, V. τὰν ἀνάστασιν & V. Ἡελιοῖα. Spectabat eodem, quod Romanis, ut est apud Plutarchum q. 75. Rom. lampadis extinctione grauissimè interdiceretur; sed permittendum erat, ut in eum fumigans seipso deficeret, & perfectè extingueretur. Nimirum cum lampas sit symbolum humanæ vitæ, notatum eo ænigmatico iussu volebant, nefas esse, cuiquam innoxio vitam violenter eripere, sed ut quilibet naturali defungeretur, permittendum esse. Inter ipsos Christianos tempore S. Ioannis Chrysostomi grassabat corruptela, in quam ille stylum potenter stringit homilia 12. in 1. ad Cor. in moral. Accendebantur simul lucernæ complures, indito cuius certo nomine. Ad duodenarium numerum solitus accendi, inditis nominibus 12. Apostolorum, monstrat narratio de Petro Aragonum Rege apud Marimum lib. 10. & idem ab Andronico imperatore in Simoni de filia factum, docet Pachymerij Historia, & ex ea Pontanus in notis ad Epistolam Christoduli, præfixam Historiæ Cantacufeni. Quæ lucerna longiore artisset tempore, eius nomen indebat infanti, diuturnioris vitæ prognosticum. Vides lucernam, in ea profana & merito improbatâ obseruatione, vitæ humanæ symbolum habitam. Idem significatum est ea diuina vindicta quàm his verbis exhibet Petrus Damiani lib. 1. epist. 20. [Quod mihi à seniotibus intrinatum est, refero. In Babyloniæ partibus, possessionem Apostolica Sedes habebat. vnde tantum balsamo redditum per annos singulos capiebat. quod indeficienti fomite sufficeret lampadi, quæ videlicet ante altare Beati Apostolorum Principis rutilabat appensa. Quam possessionem, accepta pecunia, Papa distraxit, Canonemque aromatis, quem recipere solebat, amisit. Aliquanto post, cum idem Papa prædicto sacrosancto altari, quasi denotus assisteret, & oraret, ecce quidam terribilis, & grandævus senex, in cuius etiam facie barbarisum videbatur, elato brachio, colaphum sibi vehementer inculsit, & ait: Tu existinasti lucernam meam

ante me, & ego extingam lucernam tuam ante Deum; moxque disparuit. Ille vero protinus corruit, & paulo post diem clausit extremum.] En vitam, lucernam simbolo expressam.

Tum quoad vitam supernaturalem.

365. Multo luculentior est analogia lucernae cum homine, quoad vitam supernaturalem: ita ut multo magis fas sit quoad hanc vitam, cum D. Augustino dicere [omnes homines lucerna.] Attigit hoc obiter Faustus Rhegiensis lib. 1. de lib. arbitr. cap. 12. docens, mulierem Euangelicam quae accensa lucerna drachmam perquirat, imaginem quae ad gratiam oleum, quae rem salutis studiosè quaerens [ad gratiam oleum, apponit studium suum, & cum Dei adiutorio iungit suam requirentis intentionem.] Verum quia hic autor in gratia negotio lubricus est; & fortassis quia oleum, ellychnio iam praeparato & disposito aduenit, existimavit similiter, gratiam voluntati ex se disposita tribui, qui est semipelagianismus cuius hic autor invidia flagrat; propterea praestat eandem similitudinem petere ex Venantio Fortunato in expositione orationis Dominicae, ad illam petitionem, *scilicet voluntas tua*, ubi grauissimè ex Apostolo & B. Augustino aduersus semipelagianos disputans, iustum confert cum lucerna quae aliunde succenditur. Ex quo colligit, hominem non habere per se, & ex se, ad supernaturale bonum voluntatem aliquam, sed à Christo velut lucernam illuminati oportere, haecque naturales tenebras suas, debere vnumquemque agnoscere, ne per ventositatem suae superbiae extinguatur, & subdueto splendore maneat in caecitatis caligine, arrogans facultati suae quod diuini & muneris. [Quicquid promittit, (ait de Deo S. Augustinus in Psal. 109. *initio*) indignis promittit, ut non quasi operibus merces promitteretur, sed gratia à nomine suo gratis daretur, quia & hoc ipsum, quod insuè viuunt, in quantum homo potest iuste viuere, non meriti humani, sed beneficij est diuini: Nemo enim iustè viuunt nisi iustificatus, id est, iustus effectus. Ab illo autem fit homo iustus, qui nunquam potest esse iniustus. Sicut lucerna non à se ipsa accenditur, ita nec anima humana sibi praestat lucem, sed clamat ad Deum. *Tu illuminabis lucernam meam Domine.*]

Verum S. Ambrosius serm. 14. in Psal. 118. ad v. 1 aliunde insuper petit, cur lucernae accendantur iusti. Sic enim scribit. [Conscientia tua lucens benè in hoc corpore, lucernae lux est, ipsa est oculus tuus. Si purus oculus tuus, si conscientia tua munda sit, munda est caro tua. Si autem in te est tenebrosa conscientia tua, etiam corpus tuum conscientiae tuae nocte tenebrosum erit. Lucernae ergo & nos sumus, toto operi corpore, vix aliquid exiguum habentes vnde lucere possimus. Denique & Ioannes lucerna erat, sicut dixit Dominus de eo; *Ille erat lucerna ardens & illuminans.* Bona lucerna, quae lumen accipiebat à Christo, ut lucere posset in hoc saeculo, Merito ardens, merito illuminans, qui erat nuntius Christi, illuminans praedicatione fidei peccata singulorum. Sed & istis lucernis dedit ut lux mundi essent, dicens ad Apostolos, *vos estis lux mundi.*]

Praeter iustos, quod D. Ambrosius lucernae specie exhibuit, Rupertus obiter lib. de voluntate Dei c. 22. & Secundinus Manichaeus Epistola ad S. Augustinum, praefixa libro contra ipsum Secundinum *serm. initio*, planeque luculenter S. Paulinus epistola apud Augustinum, 31. ipsum Augustinum tanquam lucernam his verbis exhibet. [O lucerna dignè supra candelabrum Ecclesiae posita, quae late Catholicis vrbibus de septiformi Lycho pastum oleo lactariae lumen effundens, densas licet haereticorum caliginis discursis, & lucem veritatis, à confusione tenebrarum splendore clarifici sermonis enubilas.] Describens S. Honorati peregrinationem Hilarius Arelatensis in Panegyric. Lampadem

eum nominat sic Deum alloquens ob eius translationem. [O quanta Domine dispensatio procurationis tuae, qui lampades tuas fidei igne fulgentes, non loco fixas stare pateris, sed praefers eas illuminationi diversorum locorum, inspirans migrandi voluntatem, & faciendi gloriam.]

S. Basilii lib. de Spiritu sancto cap. 29. Gregorium Neocaesariensem, ait velut insignem magnamque lucernam in Dei Ecclesia resplendisse B. Paulum S. E. phrem in testamento *sub finem*, clarissimam & iucundissimam Ecclesiae lucernam appellat S. Athanasium hoc elogio exornat Naz. orat. 23. [Sanctissimus orbis oculus an lucerna? ut cum Zachar. 4. dicitur, *super lapidem unum septem oculi sunt*, id est lucernae septem quia oculus, ut nunc etiam alibi, lucerna forma, oculum referebat; & sacerdotum Antistes, sublimis vox, fidei columnen, secunda Christi lucerna, & praecursor.] De Simeone Stylita collato cum lucerna super candelabrum posita, & instar Solis fulgente, omnique gentes ex orbe vniuerso ad eum concurrentes illuminante, scitè Theodoretus scd. 26. Reliq. hist. *sub finem*, Baptista, ipse Christus specie lucernae exhibuit, quod ita vulgatum est, ut autor homiliae de Natiuit. Baptista, intexta homiliae addititij S. Chrysostomi in Lucam, testetur ea ex causa, ipsum diem natiuitatis Ioannis Baptista, dictum esse *lampadae*. S. Germanus oratione de Natiuit. Deiparae, sic eam compellat. [Lucerna septupla, & toties ardens donorum septem candelabrum, septem furoris resurgens Spiritus sancti; lucerna inextinguibilis luminis omnia collustrantis, quam mysticè alit vnctionis oleum.] Alij plerique sancti, lucernae audierunt, non inter homines modò, sed etiam inter Angelos. Nam Pantaleum Diacono. orat. de SS. luminibus, vocat SS. Michaellem & Gabrielem [duas paris momenti, & maximas vnctionis Deitatis lucernas.]

Concluditur prior ratio, denominandi Christum, Lucernam.

366. Haec cum ita fin. concludere omnino licet cum sancto Ambrosio serm. illo 14. in Psal. 118. sicut iusti lucernae dicuntur, ita & Christum, merito nominari lucernam posse, & tanquam iustorum principem, habere cum lucerna proportionem. Nam & homo fuit, atque adeò lampas, & adoperus corpore vix ex aliquo exiguo lucebat; & prout natura humana praedictus, aliunde habuit ut arderet, & illuminaretur; (tamen non aliunde, ardentem diuino supposito, quod huic compositum erat intrinsecum.) Haec quippe de causa S. August. serm. 23. in Psal. 118. ad illud, *lucerna pedibus meis verbum tuum*, Apostolos ait dictos esse lucernas Matth. 5. [Ut scirent se tanquam lucernas de illo lumine, quod immutabiliter lucet, accensas. Nulla quippe creatura, quamuis rationalis & intellectualis, ex se ipsa illuminatur, sed participatione sempiternae veritatis accenditur: etiam si aliquando dies vocatur, non dies Dominus, sed quem fecit Dominus. Et ideo adhuc subdidit, *Accedite ad eum, & illuminamini.* Propter quam participationem, in quantum homo est ipse mediator, lucerna in Apocalypsi nuncupatur.] Nimirum ubi de templo Dei dicitur, & *lucerna eius, est agnus.*

Facit ad hoc negotium, quod Reuchlinus, alijque nonnulli Rabbinii & Hebraizantes Scriptores, dum sacerdotum Iesu nomen ex tetragrammato nomine derivare laborant, aiunt nomen *Iehosua* supra nomen quadrilaterum *Iehona*, addere ψ quam vocant litteram clementiae, aiuntque significare humanitatem, quia habet formam lampadis: quod aiunt fuisse aptissimum symbolum muneris quo fungitur inter nos Christus Deus homo. Nolo pro hac nominis Iesu notatione contendere. Nam inter Christianos Doctores Hebraicae linguae peritissimos, non admodum recepta est ea nominis

nominis Iesu derivatio, à nomine Iehoua. Et esse nomen Iesu tetragrammaton, non pentagrammaton Iansenius cap. 7. concord. constant. tradit; Veraque notio vocatur, non tam medendo collata, vt fert vox Græca luce, non tam medendo præfita. Videtur Serarum in hunc quàm redmendo præfita. Videtur Serarum in hunc quàm redmendo præfita. Videtur Serarum in hunc quàm redmendo præfita.

Posterioris rationis, ad lucernæ denominationem Christo tribuendam expressio prima.

367. Specialis verò ratio denominandi Christum lucernam, quam ex compositione & structura eius petendam, dupliciter exponi potest. Nimirum in primis cum Antiocho Episcopo Prolemaidis, loco quem ex eius quadam homilia descripsit Gelafius lib. de duabus naturis, his verbis. [Lucernam intelligo, ex Maria hominem: lucernam quia assumptus ex terra, & ex merito lato factus est: lucernam, hominem ignem habentem, Deum. Quando considerans Deum in homine, & vides hunc quidem de terra, hunc verò de cælis, quando vides hunc equidem ex Maria, hunc autem ex patre, & vtraque in se inseparabiliter copulata, illud intellige, quod Deus noster ignis consumens est.]

Possibile est illi qui nouit cuncta creare, Ex alto rursus aliquid quiddam renouare. Mille lucum figulus, cum vult, & quomodo tornat, Qui noua vasa creans, ea combit, & apertius ornant. Pare opus domino, cui præminet illa potestas Virparate queat, quas vult dissoluere, testas. Filium ergo Dei, virtusque patris manifesta, Ad nos descendit, quem texit carne a testas, Atamen hæc testas, crucis in clybano bene colla, Are fuit figuli de morte resurgere docta, Sed sane colla, quam non aqua noxia mollit, Qua mundi maculas, & nostra supersua tollit. Dura nimis testas, que Tartara fortia fregit, Et redimen: hominem cruce, morte morte subegit. Man at ab hoc testas, summa bonitatis olinum, Quid fugat in lauacro baptismatis, omne nociuum, Testas quidem solis, qua vitæ fonte repleta, Corpora nostra fouet, animas quoque pace quieta. Hæc simili testas diuina lucernæ respundet, Inde sacre mensæ dapibus, benedictio pendet.] Est ergo in Christo, corpus siue humanitas, testacea lucerna, vt ferebat comparatio ab Antiocho adhibita: quam item superius ex D. Avgustino & Theophilacto retulit, nec obscure insinuata est ab antiquis Christianis, quos lucernas habuisse fideles, que Christi nomen compendio expressum in parte antica præferrent, obleruauit Paulus Petanius l. de antiquaria suppellectile, Theoph. Rayn. Christum.

& Licetus l. 3. de lucernis. Lumen verò seu flammam lucernæ, quod est in lucerna præcipuum, & vnde eius denominatio petitur tanquam à participatione, confert Antiochus cum diuino Verbo, quod erat in Christi structura longè principatissimum Lucernam suo lumine splendentem, cum Christi humanitate à superueniente sole multo vberius collustrata, componere maluit S. Athanasius dialog. 5. de Trinit. num. 27. Præmiserat, cogitatione pingendum esse solem, emittentem suam lucem per lucernam, & in lucerna. Tum subdit, esse similiter in Christo è duabus naturis vnã personam. [Nec enim lucerna vt altera lux soli opposita splendet, sed splendet sole in ipsa & per ipsam splendente, & ipsi lucernas dominante, eamque vt sibi propriam vindicante, aded vt sol etiam accipiat ipsius lucernæ nomen; ita Deus sermo, vim suam in eo quod est rationis particeps, & per animal ratione prædicum exerens, facit pro sua bona voluntate, animal supra quàm ferat propria animalium natura perfectum, neque tamen prohibet quo minus sit animal ratione prædicum. Idemque aded non dedignatus est homo vocari, neque dum ederet prodigia, scintillus fuit ab eo quo cum est vnitus, siue quem assumpsit.]

Expressio altera, eiusdem posterioris rationis.

368. Potest deinde analogia structuræ Christi cum lucerna, ex eo peti, quod vt acutè attingit S. Bernardus serm. 1. de diuersis, lucerna, nomen est luminis non puri, sed admixti materię ardenti, & lucem cum flamma fouenti. Quod est egregium diuinitatis humanitati ac personarum nostrarum confertur symbolum, vt intelligere licet ex eo quod vt est apud authorem Theologiae Aegyptiorum lib. 1. cap. 4. cogimur diuinitatem lucis imagine describere, quod nihil habeamus illustrius ac purius. Videtur quæ in eam rem profertur in Natur. Theol. dist. 7. quæst. 3. art. 3. & quicquid diuinitatis particeps est, (cuiusmodi præteritum sunt intellectus & rationalia quæque,) eo ipso lucis censetur particeps, & lumine denominatur, vt Gregorius Nazianz. orat. de baptismo & Casarius dialog. 1. profertur. Ceterum Deus, lux pura est, & nullatenus infuscata, omnique concrectione planè libera. In cæteris luminibus, pro maiore vel minore ad Deum vicinia, maior minorue est admixtio cum tenebris, & opacitate potentialitatis. Qua ergo ex parte Christus vt Deus consideratur, ipse est lux vera: ita vt Ioannes quantumvis nitens, & lucerna ardens ac lucens parata ei à Domino, tamen non esset ipse lux, sed vt testimonium perhiberet de lumine; atque aded non lux, sed lucerna, ait Rupertus l. 3. de process. Spiritus Sancti c. 7. At qua ex parte consideratur Christus compositus ex persona Verbi & humanitate, eamque hæc lux desijt esse lux planè pura, & transit in statum luminis lucernæ, quod non est lucis puræ, sed corporatum & materię adiunctum, vt aiebam cum S. Bernardo. Agnosci verò in super ex hoc exemplo vult Nyssenius in orat. catech. cap. 10. superbitem in Christo Verbi Dei incircumscriptionem, non obstante vnione ad humanitatem. [Quomodo enim ignis videtur in lucernam subiectam apprehendente materiam; & ratio quidem discernit ignem qui est in materia, & materiam quæ accendit ignem; re ipsa autem non potest, ijs à se inuicem distinctis ipsa per se ostendi flamma, distincta à materia, sed ambo simul vnum siue vnica etiam (nemo autem in igne simul fumat ad exemplum, id in quod cadit interitus, sed eo tantum quod decet sumpto, ad similitudinem, id quod non est proprium & conueniens reijciat.) Ita ergo vt vidimus, flammam quæ subiectum attingit & apprehendit, & in materia non includitur: quid verat, quo minus diuinæ naturæ, cogitata quadam vnione & appropinquatione ad hominem, conseruetur, quæ Deum decet cogitatio

NAUD
nus I,
Christo
et
nus II,
Attributis
Christi
AVV

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

etiam in appropinquatione, credendo Deum esse remotum ab omni circumscriptioe, etiam si sit in homine?]

Lucerna, quae Christus est, forma, myxus, oleum.

369. Restat ad plenam lucernae nostrae cognitionem, ut pauca addamus de eius forma, ac ellychnio, & oleo. Forma est planè singularis. Quod enim Helychius hom. 2. de Deip. refert antiquiores nominatè Deiparam, *lucernā oris expertem, quae à seipsa iugiter ardeat*, quemcumque tandem sensum habeat, multo sublimius atque illustrius in Christum cadit, quam Deiparam. Videtur autem sensus eorum qui ea appellatione insigniuerunt Deiparam, is fuisse, quod non esset opus Deiparae oleum iugiter sufficere, ne deficeret uti nobis viuuenit, in quibus nisi perpetuò oleum affundatur, deficiamus. Et constat quidem egressse Deiparam iugè diuinorum auxiliorum subministratioe: sed quod spectata maternitatis prerogatiua, diuinæ illæ supplicatioe aliquatenus debita videri possent; tanta autem esset earum vbertas, ut nihil opus esset extrinsecò afflatu, adhortationum flammam vegetantium, & fuligines adnascentes dispellentiam, id quod in omnibus iustis est necessarium, nihil item ei ab eruditione, per Apostolos aut quoscumque purè creatos Magistros possit obtingere, propterea Deipara, lucerna à seipsa iugiter ardens, dicta est, & ore ad oleum extrinsecò excipiendam destituta. Hæc quanto potiore iure de Christo dici possint ac debeant, fastidio monere, cum sit euidentissimum, fontis gratiæ nihil affluxisse ex riuis, quorum vniuersi latices à fonte scaturiant necesse est. Nec quod Angelus in hortu Christum solari & firmare in bono visus est, quicquam huic negotio incommodat. Ut enim inferius suo loco manifestum erit, nihil Angelus Christo insinauit quod eum lateret, nullaque ex parte nutantem firmavit, aut labentem suffulit. Sed ut veritas susceptæ nostræ causa paupertatis proderetur, statueruntque nobis in æumnis exemplar non respuendi amicorum pia monita, & leuimenta malorum, admisit Christus externam qua non egebat sancti Angeli suggestionem; & sacris literis consignari voluit, apparuisse ei in extremo illo agone, confortantis pio officio fungentem Angelum. Fuit igitur Christus vndeunque lucerna oris expertis, multo magis quam Deipara. Iugiter enim ex se arsit, nec vilo extrinsecò suppeditato doctrinæ aut incitamenti ad virtutem fomento indiguit, cui omnis plenitudo à proprio supposito affluebat.

370. Quid si verò ille oris in lucerna defectus, id est exclusio necessitatis affundendi subinde olei, pertinet ad ellychnium asbestinum, eoque facta est allusio ab ijs qui eo nomine donarunt Deiparam, quo nos multo magis donandum Christum contendimus? Sane Casarius dialog. 1. *ferè initio*, describens sanctos Patres specie lucernarum, splendore suo cœli luminaria vincuntium, sic habet [qui & splendore suo, firmamenti luminaria vincunt, & vitæ sermonem continent: quorum ellychnium nunquam decidit & lucerna non comminuitur, & oleum non absumitur, & lampas non quassatur, & flamma non extinguitur.] Omnino Sanctos Patres specie lucernarum exhibet, quibus ellychnium erat, non ex Salamandrae pennis aut Anagine, ut aliqui censuerunt reiecti à Langio l. 1. Epistola 66. sed ex Amianto vel ex Asbesto, siue lino viuo. Sic dictum lino, autore Plinio lib. 19. cap. 1. ex quo contexta mantilia, quibus luculentus ignis erat pro lixiuo, & aquis ac sinegmatibus quibuslibet. In eum enim coniciebantur, cum expurganda erant: perstabant verò inter flammam innoxia, detertis tantum foribus. Tacit quoque autoritate ex Apollonij opere de mirab. Histor. idem confirmat Mercur. l. 2. var. cap. 27. Nupero experimento idem confirmat Viues 2 l. Ciuit. cap. 6. m

nostra ætate in Cypro Insula venam copiosam huiusce amiantii reperit, scribit Ruicellius mox allegandus. Ex quo refellas Pancirolum l. de veteribus deper ditis *sub intium*, vbi hoc lini genus planè defecuisse existimauit. Fuit tamen, & est nunc quoque, rarum & infrequens, nec nisi in vltu locupletiorum. Inde Regibus sepulchrales olim tunicae, ut cineres cadaueris reliquis cineribus impermixtae, è toga efferti possent. Inde ellychnia in quibus ignis oleo nouo non affuso, perstabat diutissimè ut Tacus ille ab Apollonio adductus, dicitur ait. lucernam auream Athenis à Callimacho consecratam ex huiusmodi myxo, per annum continenter arsisse, annotat Scholiastes ad prædictum locum Plinij. Multo autem illustrius est, quod Viues ad cap. 6. citatum scribit, de cruta patrum suorum memoria è sepulchro lucerna, quæ vt ex Epigraphe adiuncta constabat, iam supra millefimo & quingentesimo annum ardebat: & vt primùm contrectata est, inter admotas manus fricta, abijt in tenuissimum puluerem. Suspiciaturque S. Augustinus, (quamquam aliter præterea eum nodum expedit,) lucernam fani Venetis, quæ dicta est inextinguibilis, & tanquam miraculum ab Ethnicis iactabatur, ex huiusmodi lino fuisse coniunctam. Anastasius in Syuestro inter cætera Constantinianæ munificentiae erga Lateranensem Ecclesiam argumenta, profert columnam porphyreticam Constantinianam in medio fontis locatam, cui superposita aurea lucerna pondere librarum quinquaginta, vbi myxus amianthinus aderet balsamo. Idem de agno aureo in lucernæ speciem, insuuiusmodi Imperatoris constructo, pondere librarum duodecim, prodit Damasus. In sepulchro Gigantis Pallantis à Turno occisi, inuentum suo tempore lucernam, quæ nec flatu nec liquore extingui potuit, sed factò subitus flammam foramine, adhibito stylo, scribit Prolomæus Lucensis in annalibus anno 1077. pag. 19. complures huiusmodi lucernas, Patrum memoria in sepulchris refertas, adducit Ruicellius ad symbolum Alphonfi Auali, nominatum verò Alexandro VI. Pontifice, Ferentini, quod est diuitum Hetrutiae Oppidum; rusticusque Ecclesiam regente Paulo III. Bononiae, inuentum huiusmodi lucernam, plerique tradiderunt. Casarius ergo, lucernas Sanctorum ex huiusmodi ellychnio concinnat, indeque indeficientia & inextinguibilitas à qua eas commendat.

Nihil hæc ellychnij Sanctorum indeficientia, ad Christi ellychnium, quod verè non modò nunquam defecit, & nunquam extinctum est, sed neque deficere vel extingui potuit. Sit sanè Sancti laus sua, quod præueniente ac iuuante gratia non defecerint: ac deficere tamen potuerunt. Et quamuis eorum de vnoquoque, dictum verè sit quoad extremam saltem, vitæ clausulam, quod de forti muliere in typum fidelis animæ dictum est à Sapiente, *non extinguitur in nocte lucerna eius*; tamen non extingui, & extingui non potuisse, quam longissimè distant. Christi ergo ellychnium nunquam defecit, quod commune aliqua tandem ratione habuit cum ellychnio Sanctorum ceterorum, saltem in extremo vitæ atticulo spectatorum. Insuper verò quod fuit ei planè singularis, deficere nulla ratione potuit. Ita vt quemadmodum singularissima fuit humanitatis Christi per Verbum susceptio, sic quod D. Augustinus habet conc. 23. in Psalm. 18. planè singulari modo Christus lucerna fuerit: quippe qui lucerna esse, definire nequiverit. Et sanè fuisse filium à Deipara suppeditatum ad formationem sanctissimæ eius humanitatis, amianthinum, dixit venustissimè S. Athanasius apud Leonem Cassium in cap. 43. Itaque v. 2. ad illud *si transferis per ignem, flamma non nocet tibi*.

371. Iam oleum lucernarum ceterarum mysticarum, longè despectatius esse eo oleo quod est lucernæ Christi affusum, inde liquet, quod vt ex S. Augustino tract. 23. in Ioan. referte iam supra meminimus, [gratia Dei

illa oleum lucernarum est.] Christi lucernæ, ipsam diuinitatis oleum est assumptum, quo nullæ vnquam lucernæ sunt imbutæ. Hoc est oleum lætitiæ præcipuum Christo concessum: vt videri saue debeat, participibus Christo concessum: vt videri saue debeat, tunc (imo infinitis partibus plus) præstare cæteris iustis, Christus Dominus, quando pretiosæ quædam lucernæ, quotidianis, & ad plebeium vsu adhibitis antecellunt, quædam libras ducentas, in sumptus in vsu lucernæ balzami, ex censu per Constantinum magnum cõditato, prodit laudatus ante Anastasium. Ante aram principis Apostolorum, fulsisse Romæ lucernam, cui iterum pro oleo esse balzami, ad idque Babylonicum propositum pendit consueuisse, donec à quodam Pongonio qui id insolitum non tulit, distraheretur ait se ab aliis qui id accepit Petrus Damiani lib. 1. epist. 20. Numbis ebram Nicerotianis lucernam, canit Hispanus Poeta lib. 10. num. 38. Sydonius lib. 9. epist. 13. suo tempore idem seruatam, his docet versibus,

*Numerus erigatur
Laquearius corsiois
Camera in superna lychnis.
Oleumque nescientes,
Adipemque glutinosos
Vivo iumentis fundant
Opobalsamum lucerna.*

Hæc præ simplici oleo, vel præ lactis adipe, siue butyro, quo vltis plebsque ad lucernas restatur Clem. 1. Præleg. cap. 6. ad finem, videri possint pretiosissima, ob raritatem atque fragrantiam. Præ vnguento autem quo ad lucernas Sanctorum, hoc est præ oleo diuinæ gratiæ, ornata sunt, ne in contentione quidem adducenda. At si oleum lætitiæ quo arte Christi lucernæ, cum oleo quocunque prædicto componas, non reperit crimine ea comparatio. Tanta est enim exterrorum proportio, vt vel nefas sit ea committere voluisse.

Vbi doctrina de Christo lucerna 1. sequendum eius ductum.

371. Tantum de lucerna quæ Christus est, Fructum lucernæ doctrinæ, capiemus vberitimum, si eius ductum sequamur, & ad eam prælucentem signemus vestigia, lucerna scilicet qui ductum sibi Christi proposuit, interpretæ S. Ambrosio serm. 24. in Psal. 118. v. 1. cum dixit *lucerna pedibus meis verbum tuum.* In quæ verba si præter cætera suauissimus Pater. [Fortaisè quasi bonus magister mihi præire cupiebat, vt lumen sequi discerem, & illius pedibus ambularem. Ostendit ergo mihi lucernam. Hanc sequar in istius ignorantæ operimento, in istius corporis tenebris constitutus, vt Christum sequens, nullum lapidem offensionis incurram. Eratque Petrus in tenebris ignorantæ, negabat Christum esse mortuum, quia ad huc non videbat mortuum & resurrecturum esse pro nobis. Conuersus ad eum Dominus ait, *Vade retro post me.* Ostendit ei lucernam quam debet sequi, *post me*, dicens: secutus verbum Dei, confirmatus est. Postea cepit inhaerere Christo, ritens ne iterum aliquo laberetur errore. Nonne & ipse qui dicebat, *lucerna pedibus meis verbum tuum*: ad hanc lucernam festinauit, cum diceret in mari, *Dominus iube me venire ad te super aquam?* Sed quia non sequebatur lucernam motus est atque titubavit, naturæ vehementioris mole turbatus. Sequamur ergo lucernam hanc sicut lucernam, & sicut in nocte ambulemus ad lumen. Multæ foveæ, & multi scopuli in istius lucernæ caligine non videntur. Præfert tibi lucernam quam Propheta monstrauit, vide quò debeas transferre vestigium, contare vbi pedem ponere mentis in tenebris, per singulos cura sit gressus, nulli credas tuum, nisi præuente lucernæ istius luce, processum: & vbi putas quod luceat, ibi gurgis est. Videtur lucere, sed pollutus: & vbi putas solidum esse vel siccum, ibi lubricum est.]

Thesop. Raynaudis Christus.

Hinc exemplo Davidis omnis fiducia nostra, si modo Ægyptum abijcere, & in promissam terram progredi, consilium incamus. Egregia est eiusdem S. Ambrosij consideratio, ad illa Davidis verba, *propterea memor ero tui, de terra Iordanis & Hermonym.* Sic enim habet I. de interpellatione David. [Memor est de terra Iordanis, in quo gratia memoriam deuotionis accumulat. In Iordanem Naaman Syrus ille descendit, & mundus à lepra factus est. In Iordane baptizatus est Christus, quando formam lauacri salutaris instituit. Iordanis nomen, descensionem significat, quia descendit Dominus Iesus, quia contagio delictorum vicinis Iordanis fluminis emundauit. Hic fluvius exit de Ægypto, & diuidit terram repromissionis. Ergo qui turbatur, si boni consili, ex Ægypto exit, & sequitur viam lucis. Hermonym etiam, viam lucernæ interpretati sunt. Exi ergo prius ex Ægypto, si vis lumen Christi videre. Exiit Chanaanæ à finibus gentium, & Christi inuenit, cui dicebat, *Miserere mei fili David.* Exiuit ergo Moyses ex Ægypto, & Propheta factus est, & remissus ad populum, vt de terra afflictionis populum liberaret. Lucerna autem in Christi corpore. Hæc tibi lucerna, viam monstrat. Vnde & sanctus ait, *Lucerna pedibus meis verbum tuum.* Lucerna quod illuminauerit animas vniuersorum, & in tenebris viam monstrauerit. Euangelium, via lucernæ est. In vmbra lucet, id est in seculo. Vnde & alibi habes, *Nine dealbabitur in Selmon,* id est in vmbra. Hæc qui seruire contempserit, pro lucerna prælucente, sortietur elibanum Idcirco enim vtrumque simul esse Abrahamo exhibitum S. Cyrillus l. 1. Glaphyr. in Pentate. egregiè notauit.

2. Curandum ut nos quoque alij lucerna simus.

373. Non videtur satis S. Ambrosio, si lucernæ diuinitus præstituta ductum sequamur. Vult itaque nos, Christi incarnatione, lucernas effici. Itaque subdit loco allegato ex Psal. 118. [Ex hac lucerna, (verbo inquam Dei corporato, siue Christo, quem statuit Deus lucernam pedibus nostris,) Accende & tu lucernam, vt luceat interior oculus tuus, qui lucerna est tui corporis. Multas habes lucernas, accende omnes, quia dictum est tibi: *Sint lumbi vestri præcincti, & lucerna ardentes.* Quia multæ sunt tenebræ, multæ sunt lucernæ necessariæ, vt meritum nostrorum in tantis tenebris lumē eluceat. Istas lucernas, lex significavit semper lucere debere, in tabernaculo testimonij, nõ illas quas Iudæi accendunt quotidie. Illæ sub vmbra lucet, & extinguuntur quotidie: quia quod faciunt non vident: quod legunt, nesciunt, accipient & secundum literam, quod præcipitur secundum Spiritum. Tabernaculum enim testimonij corpus hoc nostrum est, in quo Christus aduenit, per amplius & perfectius tabernaculum, sicut scriptum est, vt per sanguinem suum intraret in Sancta, & conscientiam nostram ab omni opere mortuorum & labe mundaret, quo in corporibus nostris quæ suorum testimonio & qualitate factorum, cogitationum nostrarum abscondita & occulta testantur, lucernarum modo luceat nostrarum lux clara virtutum. Istæ sunt lucernæ ardentes, quæ die ac nocte in templo Dei lucet. Si templum Dei in corpore tuo seruas, si membra tua membra sunt Christi, lucent virtutes tuæ, quas nullus extinguit, nisi eas tuum crimen extinxerit. Hoc lumine castæ mentes, & piæ deuotionis solemnitate nostræ festa, resplenderent. Luceat ergo semper lucerna tua.] Addit pluscula in eam sententiam; scitu & lectu, multoque magis seruatu dignissima. Et bene quoque in eam rem Guericus serm. 1. de purific. adhortans vt non tam Lucernas seramus, quàm ipsi Lucerna simus, lucentes intus & foris, nobis & proximis; Lucernæ inquam, corde, manu, ore, quæ distinctius explicat sigillatim.

Simus lucernæ præpotentes, non cuiumque vento cessora. Ita scitè S. Maximus centur. 4. ex varijs c. 7. 8. verbis illis. [Qui violentarum tentationum incurfiones, more beati Job strenuorumque Martyrum in concussio perfert animo, est lucerna præpotens: qui in extinguitum etiam seruat lumen salutis, (quod alioqui in modo potèntiæ, quæ pollet fortitudine, conseruatur) habens inter præcipua robur & laudum decantationem. Qui verò machinas illius maligni perspicit & inuolutiones bellorum inuisibilium non ignorat, hic quoque splendens luce cognitionis, commodè visus est summo Apostolo dici, alia lucerna: *Non enim ignoramus cogitationes eius.*] Hoc vt assequamur, oleum nobis ac myxus queis flamma Spiritus sancti excipitur & foueatur, studiosè curanda sunt, quod præciare admonet S. Ephrem t. 2. lib. decem capitum de virtute cap. 10. Monet quippe eliminandam à nobis esse terrestrem omnem feculentiam & humiditatem, ac vliginem carnis. [Tunc enim Spiritus sancti gratia requiem in nobis inueniens, intelligendique viam præbens, illuminabit corda nostra. Sicut Lychnium instructum, oleo & stupa implent. In quo quidem, ignis, subiectam materiam apprehendens, lampadem accendit abundè exhilarantem, eosque qui adsunt, illuminantem. Si verò passionibus adhuc agimur, in ipsique nos volutantes, dignitates petimus, non vulgariter periclitamur, Lychnio assimilati, oleo & combustibili materia destituti, qui ne ad breue quidem tempus, ignis calorem ferre poterit & efficacitatem.] Hoc sanè non est esse lucernam præpotentem, quæ etiam flabis incursantibus possit obfistere. itaque pergit S. Ephrem vterque, vt aptè ad fouendum cœlestem ignem mixtum & oleum cutemur; sic denique futuri iuuante Deo, potentes lucernæ. Concinnè in eandem sententiam S. Chryostomus hom. 1. r. in 1. ad Thimotheum.

374. Simus lucentia candelabra, sed (quod acutè notant in verbis Sapientis inde Sanctos celebrantis Petrus Damiani serm. de SS. Petro & Paulo,) lucentia ante Dominum. Non sicut hypocritæ, qui sunt lucernæ lucentes ante mundum, vel in oculis suis, nec seruant prudentiam Virginum in parabola laudatarum, quæ acceperunt oleum in vasis suis eum lampadibus. [Vide prudentiam, (inquit auctor sermonis in eam parabolam apud Bernardum.) Vide prudentiam Virginum istarum, sciebant noctem fore productam, & nescientes qua hora noctis sponfus veniret, non contentæ oleo lampadum, etiam in vasis oleum sumunt: vt si fortè illud quod erat in lampadibus, adnihilaretur & deficeret, de eo quod in vasis reposerant, ad custodiam luminis lampades impleant. Oleum in lampade, est opus bonum in manifestatione: sed dum videtur à proximis claritas operis; dum mirantur & laudant; extollitur, plerumque & adsurgit elatus animus operantis: & dum in se non in Domino gloriatur, lumen lampadis adnihilatur & carens fomento congruo lampas, quæ coram hominibus clarè lucet, coram Domino tenebratur. Prudentes verò Virgines, præter oleum quod in Lampadibus habent, oleum aliud in vasis reponunt: quia nimirum sanctæ animæ, dum sponsi sui præstolantur aduentum; dum toto desiderio ei clamant quotidie, adueniat regnum tuum, præter illa opera quæ proximis lucent ad Dei gloriam & videntur; aliqua in occulto, vbi solus pater videt, opera faciunt, vt si fortè illa quæ conspicua & clara sunt, flatus laudis humana extinxerit, oleum occultæ conscientiæ suffragetur. Hæc est gloria filia regis abintus, dum plus de oleo quod in vasis conscientiæ diluiscit, quam de eo quod lucet deforis gloriatur; per ipsè æstimat omne quod cernitur, id indignum indicat remuneratione quod fauores hominum prosequuntur. Latenter igitur quæ præualeat operatur, petit secretum, orationibus pulsar cælum, fundit Lachrymas testes amoris, & cum

dilecto illo suo, suspirio gemituque fabulatur. Hæc est gloria, sed ab intus, sed inuisa, filia regis & amica. Hoc oleum fatuæ Virgines non habent, quia nisi adnitentem vanæ gloriæ, & fauorem hominum, bona non operantur. Hoc oleum in quo prudentes confidunt, in abditis conscientiarum vasculis reponunt.]

Prælucamus alijs per sancta opera nec segniter aut remissè, sed ita vt audere lucernas nostras, prohibemus. [Ipsa opera nostra, (ait S. Bernardus serm. 2. de purific.) in seruire agenda sunt, & in desiderio cordis: vt sint lucernæ ardentes in manibus nostris. Alioquin timendum est, ne fortè tepidos nos euomere incipiat, qui in Euangelio loquitur dicens: *ignem veni mittere in terram, & quid volo nisi vt ardeat.* Hic planè facer & benedictus est ignis, quem Pater sanctificauit & misit in mundum, & cui benedicetur in Ecclesijs, sicut scriptum est: *Ecclesijs benedicite Deo Domino.* Habet enim etiam aduersarius noster, vt pote peruersus diuini operum æmulator; habet, inquam ignem suum & ipse, ignem concupiscentiæ carnalis, ignem inuidiæ & ambitionis, quem Saluator in nobis non accendete sed extinguere venit.]

Quamuis autem omnium sit Christianorum, esse Christi imitatione lucernas, ad modum prædictum; tamen specialiter esse id munus Doctorem, iam supra attingimus, & nemo ibit inficias. Vnde scitè Origenes hom. 17. in Iosue in fine, inserti in hunc modum. [Lex Dei, Sacerdotibus commissa est & Leuitis, vt hinc soli operam tribuant, & verbo Dei absque vlla sollicitudine vacent. Sed interim si laicus, quæ necessaria sunt non præberit sacerdotibus & Leuitis, occupati illi in talibus, id est corporalibus curis, minus legi Dei vacabunt. Illis autem non vacantibus, neque operam dantibus legi Dei, tu periclitaris. Obscurabit enim lux scientiæ, quæ in illis est, te non subministrante oleum lucernæ; & culpa tua illud eueniet, quod dixit Dominus, quia si cæcus cæco ducatur præbeat, ambo in fossam cadent. Sed & illud in te complebitur quod Dominus dixit: *Si enim lux qua in te est, tenebra sunt, ipse tenebra quæta sunt.* Vt ergo lux scientiæ in sacerdotibus fulgeat, & lucerna eorum sit semper accensa, tu imple officium tuum, comple mandatum Dei erga obsequia sacerdotum.] Optimè id quidem inserti Origenes. Nos tamen præferim hic attendimus, munus quod Doctores tribuit. Sed & Isidorus Pelus. pulch. è lib. 1. epistola 3. 1. [Deus lucernam, hoc est, sacerdotem, accendit, atque candelabro in ponit, hoc est, suæ lucem ferenti cathedra: vt & dogmatum, & actionum ab omni caligine liberatum, splendorem Ecclesiæ, fulgetur instar, alterat: quo nimirum plebs viuifici fulgoris radios spectans, ad eos sese dirigat, patrisque luminum gloriam prædicet.] *Sunt igitur Doctores Catholici speciales tules, iucernæ.* Ideoque iuxta Guericum serm. 1. de Pasch. Philippus in figura cuiuslibet Ecclesiastici Doctotis, dicitur est *os lampadis*, eo quod de ore ipsius ad illuminationem audientium, coruscaret ignitum eloquium Domini.]

Doctores hæretici, Lucerna fumida.

375. Hæreticos autem, quippe peruersos Doctores, esse tantum quasi lucernas, scitè tradit Orig. hom. 14. in Iosue. Fallacia autem est, quod iactant se illuminare. Sic Manichæi, illuminatos audire gestiebant, & suos vocabant *illuminatos*, vt S. Aug. testatur l. contra Epistolam fundamenti c. 25. Et de conuersis ad Catholicam fidem dicebant, lucem per illos transitum fecisse, vt videre est apud eundem S. Augustinum lib. de vit. lit. cred. cap. 1. Videtis plura apud eum lib. de actis cum felice cap. 16. & in Plal. 145 v. 7. Testatur etiam Lucifer Calar. ad Constantium l. quod moriendum sit pro Dei filio pag. 308. id iactasse Constantium Arrianum. Sic enim eum affatur. [Cum sis ipse, totius

erroris fons, affirmas te luminis portitorem; cum his tenebris obfessus omnibus.]

Claudius Taurin. vt est epud Ionam l. 3. sub fin. se in luce, Catholicos in tenebris esse iactabat. Familiaris quoque omnibus erroribus fuit ea iactatio. Barchochabos enim apud Euseb. 4. histor. cap. 6. mentiebatur se ad Iudaeos illuminandos venisse. Communiter quoque Iudaei tempore S. Iustini, vt ipse agens cum Tryphone testatur, fabulabantur se suos profelytos illuminauit. In actis SS. Iuliani & Basilissae sub fin. apud Summoate. In actis Iannario, Marcianus Gentilis, profitebatur se Christianos illuminaturum. Apud Lactantium l. 1. c. 2. Simile id ipsum Ethnicis pollicebatur vnus alius. Vnde vnde Sectarij nostri, hauerint vt se illuminatos, & aliorum illuminatores dicant. Ceterum nemo hominum lucerna vere; sed omnes ad summum Ceneroib vt supra philosophatur Oigenes: id est, quasi lucerna. Formae solam ab his vomitur, non splendor emittitur, iuxta Augustinum l. de agone Christi. c. 16. verbis illis. [Ad istos tenebras, addunt adhuc fumum, quem sibi conscientibus & certaminibus quotidianis excitare non cessant: habentes animas carnis affectibus diffluentes, tanquam ligna humore saginata, in quibus ignis fumum solum vomit, & habere flammam lucidas non potest; Et hoc quidem de omnibus haereticis rectissime dici potest.] Subseribo, na nihil verius, nihil quotidiati ac iugi nollatium Sectariorum experimento videtur.

Fructa qui his adhaerent tenebrionibus, lucem ab eis sperant, frustra in has lucernas profundunt pecuniam, fatiuntate ei haud abfimili quam ridet Lucianus dialog. aduersus inereditum librorum congestorem. [Nolite (inquit,) atate fuit quis & adhuc superest oporot, qui Stoici Epicteti fictilem lucernam, ter mille denarius emit. Sperabat enim opinor, & ille, si noctu ad eam lucernam legeret, continuè & Epicteti Sapientiam in somnis se adepturum, & similem se fore adiuuandi illius [ensis.] Lucernas istas fumidas, cardo venite eas adhibentibus, neminem latet qui eos noceat. Lucernam vero ex eis nullam pronicare, sed fumum ducant, iam ex D. Augustin. diximus: Non sic Christi lucerna, qua & gratis prostat, & vberissima luce perfundit omnia.

CAPVT VII.

Infra ad idem institutum, cerei ac lucerna symbola, sed intra laternam.

176. Lucerna & cero ardentibus, flamma est conspicua: non item in laterna, sed per obductum corpus occluditur. Vnde apud aliquos sequioris aui Latini nos tenentes *absconsa* vocatur, & per apharesim *consa* vt notat Coluenerius in Onomastico ad Cantipratanum. Ideoque à latente per laternam lumine, nōnulli Patres Scripturis astipulantibus, effectus Christi, & finis in quem effectus est, symbolum petant, quod breuiter propositum & illustratum eo.

Qui Patres, Christum lucerna in laterna abditā conulerint.

Vnus est eo symbolo ad diuini Verbi cum natura nostra consertionem declarandam S. Basilus hom. de humana Christi generatione in fine. [Cogita pastores (inquit,) in diuinis laudibus Sapientes factos, Sacerdotes prophetantes, feminas collatantes. Quando Maria gaudere docta est, ac iussa ab Angelo Gabriele; Quando Elisabetha Ioannem in vtero exultantem sensit; Anna Prophetissa Euangelizauit; Simeon in vtraque accepit, in exili in fante magnum Deum adorantes: non quod videbant contemnent, sed diuinitatis ipsius amplitudinem glorificantes: pellucebat enim di-

uinitas per humanum corpus, perinde atque lux quaedam per Vitream capsulam, eos illuminas, qui cordis oculos mundos habebant.]

Adhibet eandem comparationem S. Bernardus serm. 3. de Ascen. verbis illis. [Quis sufficiat cogitare, qualiter rerum Dominus praeuenerit nos, venerit ad nos, subuenerit nobis, & singularis illa Maicestas voluerit mori, vt vineremus, seruite vt regnaremus, exulare vt repatriaremur, & vique ad feruillissima opera inclinari, vt constitueret nos super omnia opera sua. Talein se obtulit Apostolis, Apostolorum Dominus, vt iam non inuisibilia Dei per ea quae facta sunt intellecta conspicerent, sed ipse facie ad faciem videretur, qui omnia fecit. Et quia discipuli carnales erant, & Deus spiritus est, nec bene conuenit Spiritui & carni, vmbra corporis sui temperauit se his, vt obiectu viuifica carnis viderent Verbum in carne, Solem in nube, lumen in testa, cereum in laterna. Spiritus enim oris nostri Christus Dominus, cui diximus in vobis sua videremus inter gentes, non inter Angelos, vbi purissimum lumen purissimis oculis intuebimur. Vnde & virtus Altissimi obumbrabit Virgini, ne nimio splendore praesticta, diuinitatis fulgur, etiam illa singularis aquila tolerare non possit.] Et serm. 1. de aduentu. [Nos magis ad eum venire dignum fuit, sed duplex erat impedimentum. Nam & caligabant oculi nostri: Ille vero lucem habitat inaccessibilem; & iacentes paralytici in grabato, diuinam illam nō poteramus attingere celsitudinem. Propterea benignissimus Saluator & medicus animarum, descendit ab altitudine sua, & claritatem suam infirmis oculis comunicauit. Induit se laterna quadam, illo vique gloriofo & ab omni labe purissimo corpore; quod suscepit. Hæc est enim illa, leuissima planè & praefulgida nubes, supra quam ascendit eum, Propheta praedixerat, vt descenderet in Ægyptum.] Videri possit legendum hoc postiore loco, *lucerna*: vt quia induisse se Verbum affirmat, sensus sit, vestem qua amicitia voluit fuisse detritam, & masticam petrius ac lacernam, id est plebeiam vestem & obsoletā, quam Regum paludamentum. Tamen codices quos vidi, constanter legunt *laternam*: eaque lectio optime cōsentit eum ea lucis suae attemperatone quam Verbum affectu, ait Bernardus.

Scriptura ad eandem mentem.

377. Videri porro posset idem insinuasle Iob c. 12. cum de Christo iuxta plurimorum Patrum interpretationem dixit, desiderii inui simplicitatem: non alia de causa, quam quia est lapsa contempta apud cogitationes diuinitum, parata ad tempus statutum. Quid sic lampas contempta, varij variè exponunt. Sed S. Gregorius l. 10. mor. c. 29. accommodatè ad rem presentem, contemptam lampadem interpretari videtur, quā lucernam cecam, sine opacam, Galli *laternam surdam* appellant: quæ scilicet interius lucet, sed exterius non lucet; intus ardet, foris non respundet: cuiusmodi lampadum contemptarum, exempla profert S. Gregorius, Dauidem nominatim, ac Paulum, moxque c. 30. omnes iustos, à quibus ad Christum affurgens, fuisse item Christum huiusmodi lampadem contemptam, & laterna opaca conclusam, sic demonstrat. [Liber inter hæc, ad Redemptoris vias, mentis oculos tollere, sensumque à membris ad caput peruenite. Ipse enim nobis lampas veraciter extitit, qui pro redemptione nostra in cruce moriens, tenebris nostris mentibus, lucem per lignum fodit. Hac nos lampade Ioannes illuminari conplexerat, cum dicebat: *Erat lux vera, que illuminat omnem hominem*, &c. Quam tamen apud cogitationes diuinitum contemptam vidit, cum paulo post subdit: *In propria venit, & sui eum non receperit*. Huius lampadis flammam Herodes explorare voluit, cum eius

NAUD
nus I,
Christo
ct
nus II,
Attributis
gisti
VII